บทที่ 3
วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการศึกษา

3.1 วัสดุและอุปกรณ์

3.1.1 วัสดุและอุปกรณ์

1) กล้องถ่ายรูป NIKON D90

2) เครื่องชั่งน้ำหนัก 2 ตำแหน่ง

3) สายวัด 50 เมตร

4) แร้ว และกระป๋องดักปู

5) ขวดเก็บรักษาตัวอย่าง ขนาด 500, 250, 100 และ 50 มิลลิลิตร

6) จอบ

7) ถังเก็บตัวอย่าง

8) คู่มือจัดจำแนกสิ่งมีชีวิต

- สิ่งมีชีวิตในกลุ่มกุ้ง ได้แก่ Cephalopod ,crustaceans , holothurians and sharks (Carpenter,2001)

- สิ่งมีชีวิตในกลุ่มปู ได้แก่ ปูแสมในอ่าวไทย (สุรินทร์, 2516), ปูก้ามดาบในอ่าวปัตตานี (สามารถ, 2539) และปูแสมในอ่าวไทย (เฉลิมวิไล, 2525)

- สิ่งมีชีวิตในกลุ่มหอย ได้แก่ The Molluscs of the Southern Gulf of Thailand (Swennen, 2001) Seaweeds, colals bivalves, and gastropods **(Carpenter**,2001)

3.1.2 สารเคมี

1) ฟอร์มาลิน 10%

2) แอลกอฮอล์ 70%

3.2 วิธีการศึกษา

3.2.1 พื้นที่ศึกษาและการกำหนดตำแหน่งศึกษา

1) ลักษณะทั่วไป

พื้นที่ป่าชายเลนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่อ่าวปัตตานี ตั้งอยู่บริเวณระหว่าง 6° 53' 27.61"N , 101° 14' 21.29"E – 6° 53' 21.01"N , 101° 14' 29.01"E กับ 6° 52' 47.87"N , 101° 13'37.32"E - 6° 52' 41.25"N , 101° 13' 39.69"E ม.6 ต.รูสะมิแล อ.เมือง จ.ปัตตานี ได้รับอิทธิพลจากระดับน้ำทะเล ลักษณะของพื้นที่ศึกษาโดยการวัดขนาดของพื้นที่ทั้งหมด สังเกตลักษณะทั่วไป บันทึกชนิดพันธุ์พืชที่พบในพื้นที่ (รูปที่ 3.1)

รูปที่ 3.1 พื้นที่ศึกษาป่าชายเลนในพื้นที่ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2) การกำหนดพื้นที่ศึกษา

แบ่งพื้นที่ป่าชายเลนออกเป็น 3 ส่วน ทุกๆ 600 เมตร (A, B และ C) แต่ละส่วนถูกแบ่งออกเป็นพื้นที่ 3 พื้นที่ (รูปที่ 3.2) รวมทั้งหมด 9 พื้นที่ย่อย (A1, A2, A3, B1, B2, B3, C1, C2 และ C3)

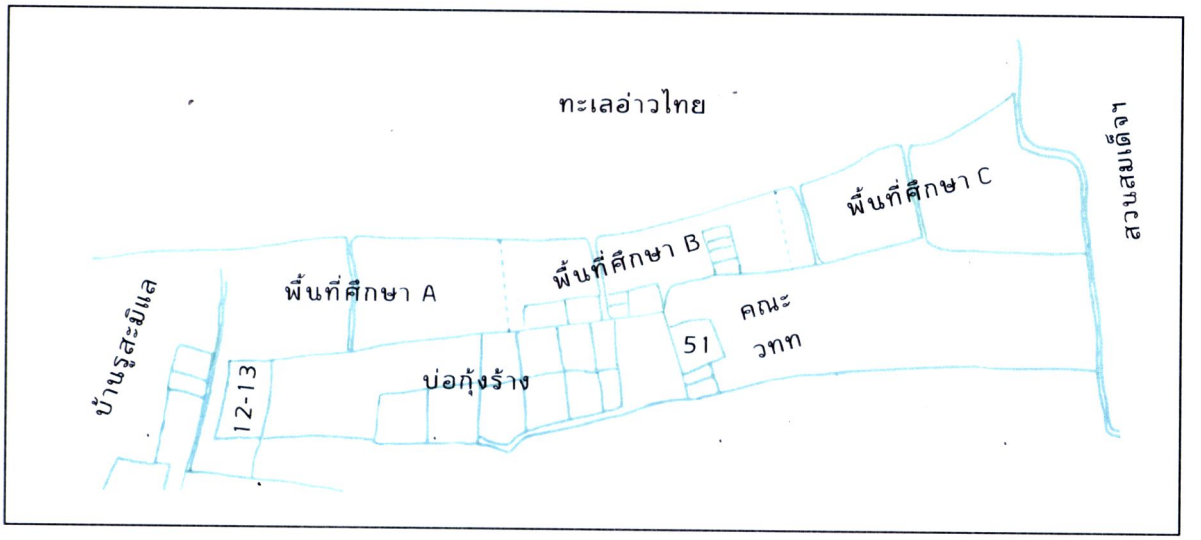

รูปที่ 3.2 การแบ่งพื้นที่ศึกษา เพื่อกำหนดจุดเก็บตัวอย่าง ในป่าชายเลนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

3.2.2 ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา

1) เนื้อดินและขนาดอนุภาคดิน ทำการชั่งดินประมาณ 50 กรัมใส่ในบีกเกอร์ขนาด 600 มิลลิลิตร ซึ่งชั่งหาน้ำหนักแล้ว จากนั้นทำการย่อยสลายอินทรียวัตถุ โดยเติมน้ำ deionized ประมาณ 200 มิลลิลิตร และ H_2O_2 ประมาณ 5-10 มิลลิลิตร ให้ความร้อนบน hot plate จนสลายอินทรียวัตถุหมด นำตัวอย่างดินไปอบที่อุณหภูมิ 105^0 ซ. จนน้ำหนักคงที่ ชั่งน้ำหนักไว้ จากนั้นเติมน้ำกลั่นกำจัดอิออน ประมาณ 200 มิลลิลิตร และสารละลาย Calgon (Sodium hexa-metaphosphate 50 กรัม และ Na_2CO_3 8.3 กรัม ในน้ำกลั่นกำจัดอิออน 1 ลิตร) 100 มิลลิลิตร คนให้เข้ากันและวางทิ้งไว้อย่างน้อย 10 นาที ทำการกระจายอนุภาคดินด้วยเครื่องกระจายอนุภาค เทสารละลายดินลงในกระบอกตวงขนาด 1 ลิตร ปรับปริมาตรด้วยน้ำกลั่นกำจัดอิออน และทำ blank โดยใส่สารละลาย Calgon 100 มิลลิลิตร ในกระบอกตวง 1 ลิตร แล้วปรับปริมาตรด้วยน้ำกลั่นกำจัดอิออน จากนั้นใช้ Pluger คนสารละลายดินในกระบอกตวงแล้วอ่านค่า hydrometer ที่ 50 วินาที และ 2 ชั่วโมง พร้อมบันทึกอุณหภูมิของสารละลาย แล้วคำนวณหาเปอร์เซ็นต์ของอนุภาคขนาดดินเหนียว ดินร่วน และดินทราย นำค่า % clay, % silt,และ % sand มาเทียบหาเนื้อดินตามมาตรฐาน USDA (ภาควิชาธรณีศาสตร์ , 2539)

2) ปริมาณสารอินทรีย์ในดิน ทำการชั่งดิน 1 กรัมใส่ในขวดรูปชมพู่ขนาด 250 มิลลิลิตร เติมสารละลาย 1.0 N $K_2Cr_2O_7$ 10 มิลลิลิตร และกรด H_2SO_4 เข้มข้น 15 มิลลิลิตร เขย่าและวางทิ้งไว้ 30 นาที จากนั้นเติมน้ำกลั่นปราศจากอิออน 75 มิลลิลิตร หยด indicator (Ferroin) ลงไป 3-4 หยด จากนั้นทำการไทเทรตด้วย $K_2Cr_20_7$ ที่เหลือจากการทำปฏิกิริยาด้วยสารละลาย ammonium ferrous sulphate จนกระทั่งสีของสารแขวนลอยค่อยๆ เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลแดง แล้วคำนวณปริมาณ อินทรีย์คาร์บอน อินทรียวัตถุในดิน (สำนักวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, 2544)

3) วัดความเป็นกรดเป็นด่างของน้ำในดิน โดยใช้เครื่อง pH meter

4) วัดความเค็มของน้ำ โดยใช้เครื่องวัดความเค็ม (Salinity Refractrometer Model Master-S/Mill alpha)

5) วัดอุณหภูมิด้วย เทอร์โมมิเตอร์แบบปรอท

3.2.3 การจำแนกชนิดของกุ้ง ปู หอย

1) การเก็บตัวอย่าง กุ้ง ปู หอย จะเก็บ 3 ซ้ำ ในแต่ละพื้นที่ย่อย โดยการขุดหลุมขนาด 1x1 เมตร ลึก 50 เซนติเมตร ใส่ในถังเก็บตัวอย่าง จัดจำแนกชนิดด้วยคู่มือจัดจำแนก วัดขนาด ชั่งน้ำหนัก แยกเพศ (เฉพาะปู) และเก็บรักษาด้วยฟอร์มาลีน 10% ก่อน หลังจากนั้นเก็บรักษาด้วยแอลกอฮอล์ 70% 1 ซ้ำ/ขวด ในห้องปฏิบัติการ

2) การศึกษาและการจำแนกตัวอย่าง กุ้ง ปู หอย ที่ได้ จะจัดจำแนกถึงระดับชนิด (species) ของสิ่งมีชีวิต โดยใช้คู่มือจัดจำแนก

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงชนิดและการแพร่กระจายของกุ้ง ปู และหอย ในแต่ละพื้นที่ศึกษา A, B และ C โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ Cluster Analysis แบบ Similarity (Squared Euclidean Distance) และ Hierarchical Cluster Analysis (complete linkage)